

«یاسای سهندیکای جیولوژیانی کوردستان»

بهناوی خوای بهخشندوه و میهرهبان
بهناوی گلهوه
نهنجوومه‌نی نیشتمانیی کوردستانی عیراق
زماره‌ی بپیار: ۲
میثرووی بپیار: ۱۹۹۹/۴/۲۸

«بپیار»

پشت به و دده‌لاته‌ی که به‌پیش‌برکه (۳) ای مادده (۲) له یاسای زماره (۱۰) ای سالی ۱۹۹۷ ییمان دراود و لمسه‌ر نه و بنه‌مایه‌ی که نهنجوومه‌نی نیشتمانیی کوردستانی عیراق له دانیشتنی رۆزی ۱۹۹۹/۴/۲۱ ییدا یاسا کاری کرد و بپیاری ددره‌هیانی نهم باسایمان دا:

یاسای زماره (۲) ای سالی ۱۹۹۹ «یاسای سهندیکای جیولوژیانی کوردستان»

مادده‌ی یه‌کم:

مه‌بهست له م و شانه‌ی خواردوه ماناکانی نه‌نیشتنیانه:

- ۱- هه‌ریم: هه‌ریمی کوردستانی عیراق.
- ۲- سهندیکا: سهندیکای جیولوژیه‌کانی هه‌ریمی کوردستانی عیراق.
- ۳- ودزیر: ودزیری پیشه‌سازی و ووزه.
- ۴- ددسته‌ی کشتی: هه‌صوو نه و نه‌ندامانه‌ی سهندیکا نوینه‌رایه‌تیپیان ده‌کات به‌کویردی نهم یاسایه.
- ۵- نهنجوومه‌ن: نهنجوومه‌نی سهندیکا.
- ۶- لیزنه‌ی بەرزه‌فتی: نه و لیزنه‌یه که راسپیتر دراود بۆ لینکۆلینه و له و سکالانامانه‌ی که نهنجوومه‌ن بۆی دنیرتیت.
- ۷- ددست دانه پیشه: بریتیه له ددست دانه پیشه‌ی جیولوژی به‌کویردی حوكمه‌کانی نهم یاسایه.

ماددهی دووهم:

له هه ریمدا سهندیکایه ک بوجیولوجیبیه کان دادمه زری که ناوهنه که هه ولیر دهی، خاوهنه که سایه تی تایبه تی خوی دهیت و مافی نهودی هه یه که له پاریز کاکانی هه ریمدا لق بکاتمه.

ماددهی سیمیه:

نه قابه کار دهکات بوجیبیه جیکردنی نه نامانجنه هی خوارده:

- ۱- به شداری کردن له په ره پیدانی هه رتم له بواره کانی جیولوجیدا.
- ۲- به رزکردن نهودی ناستی نهندامه کان له بواری کومه لایه تی و روشنبری و نابوری و به رکریکردن له مافه کانیان و چاوه دیری کردنی به رژه و ندیه کانیان.
- ۳- ریکھستنی بنه ماکانی ددست دانه پیشه که.
- ۴- پیکه تیانی په یونه دی و هاوکاری له که ل کومه له و دهسته و سهندیکا پیشه بیه کانی تر له ناو هه ریمی کوردستانی عیراق و دهه دهی دا.
- ۵- کوشش کردن بوجاینکردنی پاشه روزی نهندامه کان له کاتی نه خوشی و پیری و بیکاری دا.

ماددهی چوارهم:

مدرجه کانی نهندامیتی:

- ۱- خملکی هه ریمی کوردستانی عیراق بیت و تییدا ناکنجی بیت.
- ۲- به تاوانیتکی ناسیاسی یان به که تیکی نابرو به حوكم نه درا بی.
- ۳- له شمه هاده بکاللوریوس یان هاوتنای نهودی له زانسته کانی جیولوجیدا که متر نه بیت.

ماددهی پنجم:

۱- هاتنه ریزی نه قابه به داو اکاریبیه کی نوسراو دهیت و پیشکمش به نهنجوومنی سهندیکا ده کریت و هاو پیچ دهیت له که ل به لکه نامه هی پشتکیری کردن به دخوازیه که و دهیت نهنجوومن بپیاریک له و باره یه وه بدات له ماده یه ک مانک له میثروی تو مار کردنی و نه کهر نه و ماده یه تیپه بری به بی نهودی نهنجوومن له و باره یه وه بپیاریک بدات نهوا نهمه به دانپییدانی ره زامه ندی داده نریت.

۲- نه کهر نهنجوومن داوکاری به نهندامیتی رهت کردوده نهوا دهیت هویه کانی رهت کردن نهودکه ناشکرا بکات.

۳- خاوهنه داو ره تکراوه که بئی هه یه له دادگای ته مییز تانه له بپیاره که هی نهنجوومن بدات، نه ممهش له ماده (۱۵) پانزده روز له میثروی ناکادر بیونه نهودی له بپیاری ره فز کردنمه که و بپیاری دادگای ته مییز به یه ک لارکه رده داده ندریت.

ماددهی ششم:

۱- نابونه چونه پال سهندیکا (۳۰) سی دیناره.

۲- سالانه بشداریون لمهندیکا (۲۰) بیست دیناره، دهین لمانکی شوبات تینه پهربی که بدری لمهندی سالیکدا، نه گهر نهندام له کاتی دیاریکراو نهیداو دواکهوت (۵۰٪) ای بریتی نهندام بونه کهی جمزا دهدی و نه گهر دوو سالی یه ک بهدوای یه کیش دوا کهوت له دانی سالانه کهی نهوا ناوی له توماری نهندامان ده کورتینریته و.

۳- نهودی بریتی بشدار بونی سالانه نهدا نابی دهست بداته پیشه کهی.

ماددهی حموتم:

سنهندیکا پیک دیت له:

۱- دهستهی کشتی.

۲- نهنجوو منی سنهندیکا.

۳- لیژنهی بهرزهفتی (لجنه الانضباط).

۴- لقہ کانی سنهندیکا له پاریزکاو قهز آکان.

ماددهی هاشتم:

۱- دهستهی کشتی کوچیونه و دیه کی ناسایی دهستهی بهمه بهستی کاریتکردنی پسپوریه ته کهی بهکویردی نه میاسایه لمهماوهی ههر (۳) سی سال جاریک به بریاری نهنجوو من، و ده قیب به پوستی تومار کراو با نکھیشته که ده نبریت بو نهندامه کان بهلای که ممهو مانکیک پیش روزی کوچیونه و دکه و تییدا روزی کوچیونه و دکه و شویسه که و خشته که کاره کانی باس ده کرتیت وبلای که ممهو له دوو روزنامه دا بلاوده کریته و.

۲- نه گهر نه و پر و سانه ای له پر کهی (۱) ای نه مادده بدها هاتووه پهیوه نه کران بو با نکھیشته دهستهی کشتی تا تیپه پینی مانکیک بهمه ره نه دوو ساله دا نهوا و دزیر هم لندهستهی نهندامان بو دابین کردنی کوچیونه و دکه لمهماوهی مانکیکدا.

۳- هله لیزاردنی نه قیب و جیتکره کهی و نهندامانی نهنجوو من و نهندامانی لیژنهی چه سپاندن ههر (۳) سی سال جاریک له لایهن دهستهی کشنی لمهماوهی کوچیونه و دکه کشتی ناساییدا ده کرتیت.

ماددهی نویم:

۱- ده کری دهستهی کشتی بو کوچیونه و دیه کی ناناسایی با نکھیشتبکریت که هر سی یه کی نهندامانی دهستهی کشتی یان دوو سی یه کی نهندامانی نهنجوو من ویستیان نه و کوچیونه و دیه بکریت، هوکاری پیویستی کوچیونه و دکه به دیار ده خریت، نه و کاته به کویردی نوسول نهنجوو من لمهندی نهندامانی لمهماوهی تی که با نکھیشته نهندامان بکاو لمهماوهی یه ک مانک لمیشوروی تومار کردنی داو اکاریبه و دکاتی کوچیونه و دکه دیاری بکات.

۲- دهستهی کشتی نابی له غه بیری نه و کیشانه بکولیتیه و که کوچیونه و دیان له پیتناودا کراوه، نه گهر پیویدان پهیوه است نه بن یان له وانموده لق و پوییان لق نه بوبیتیه و.

مادده‌ی دهیم:

- ۱- راددی یاسایی (نصاب)‌ای دسته‌ی کشتی لهکتیونهوددا تمو او نایتی نهکمر زۆرینه‌ی ردها له نهندامانی سهندیکا ناما ده نه بن، نهگمر (نصاب) پیش تمو او نهبوو دسته‌ی کشتی دوای پانزده رۆز له کاتی دیاری کراودا کوت ده بیشم و له هه‌مان کات و شویتدا، (نصاب) پیش به تمو او داده‌ندری نهکمر سی یه کی نهندامان ناما ده بن، نه کاته بپیار بهزۆرینه‌ی دنه کی ناما ده بیوان ددردچی، نهکمر دنه که کانیش یه کسان بیون به و لایه‌ندا دله‌نکن که نه قیبی له کلداهی.
- ۲- نایتی نهندام به‌شداری کتیونهودکانی دسته‌ی کشتی بکات نهکمر بی بش کرابوو له ده دست دانه پیشه.

مادده‌ی یانزده‌یهم:

دسته‌ی کشتی بالاترین دمه‌لاته له سهندیکا داو نه دمه‌لاته‌ی هه‌یه:

- ۱- هەلبزاردنی نه قیب و جیتکرده‌که بی و حمoot له نهندامانی نهنجوو مه‌من به دوو نهندامی یه دهک و لیزنه‌ی بدرزه‌فتی پیشه و.
- ۲- راستاندنی راپورتی دارایی.
- ۳- کفتوكر کردن له سه‌ر راپورتی کارکیری کاروباره‌کانی ترو بپیار و درکرتن له باره‌یانه و.
- ۴- بپیار کردنی پیشنباره‌کان سه‌باره‌دت به هه‌موار کردنی یاسای سهندیکا و به بپیار کردنی لانیحه‌کانی په بیه‌وی ناو خو و هه‌موار کردنه‌کانی.

مادده‌ی دوازده‌یهم:

۱- نهنجوو مه‌نی سهندیکا بهم شیوه‌یه خواردوه پیک دیت:

- ۱- نه قیب: مه‌رجه که ماوهی دست دانه پیشه‌ی له حمoot سال که متر نه بی.
- ۲- جیتکری نه قیب: ده بی ماوهی دست دانه پیشه‌یان له (۵) پیتچ سال که متر نه بی.

ج- نهندامانی سهندیکا: ده بی ماوهی دست دانه پیشه‌ی له سی سال که متر نه بی.
۲- نهنجوو مه‌من بددنگ دانی نهینی له نیتو نهندامه‌کانی دا سکرتیریک و بپیرسیکی دارایی هەلددېتیرت به مه‌رجیک دمه‌لاته‌کانیان له په بیه‌وی ناو خودا دیاری بکریت.

مادده‌ی سی نزده‌یهم:

- ۱- نهکمر پایه‌ی یه کیک له نهندامانی نهنجوو مه‌من چۆل بیو یه دهک جیتکه‌ی دهکریت‌موده.

۲- له کاتیکدا پایه‌ی هه‌موو نهندامانی نهنجوو مه‌من چۆل بیو له بیدر هه ره‌ویه ک بیت نهوا لیزنه‌یه ک له پیتچ نهندام پیک دیت که ودزیر هەلیاندېتیرت و نه ملیزنه‌یه بپیو بیدنگی کاروباره‌کانی سهندیکا له نهستو دهکریت تا نه کاته‌ی نهنجوو مه‌نیکی نوئی هەلددېتیرت و هه‌موو دمه‌لاته‌کانی نهنجوو مه‌نی سهندیکا ده بیت و نه ده کسه‌ی و دزیر دیکاته سه‌رۆک هه‌موو دمه‌لاته‌کانی

نه قیبی ددیت و نه لیژنیه نهندامانی دسته‌ی کشتی بانکهیشت ددکات بو
کویونهود و هلیزاردنی نهنجوومه‌نیکی نوی بو نه و ماده‌ی له خوله‌کهدا ماوه
به‌ماوه‌یه که ناییت لدوو مانک زباتر تیپه‌ری له میزروی چولسونی
کورسیه‌کانی نهنجوومه‌نی سهندیکا.

مادده‌ی چواردهم:

نهنجوومه‌نی سهندیکا نه مکاره پسپوربانه‌ی هه‌یه:

۱- ناماوه کردن و راستاندنی بودجه‌ی سالانه.

۲- کارکردن بز جیبه‌جیکردنی ممه‌سته‌کانی سهندیکا به‌گویره‌ی ماده‌ی سیمهم لمم
یاسایه.

۳- پیشکش کردنی پیشنيار سه‌باره‌ت به هموارکردنی یاساو نیزامه‌کانی
سهندیکا به دسته‌ی کشتی.

۴- جیبه‌جیکردنی بپارکانی دسته‌ی کشتی.

۵- دامهزراندنی بمرده‌سته‌کانی (مستخدمی) سهندیکا و دیاریکردنی کریکانیان.

۶- سه‌بیز کردنی داواکاریه‌کانی نهندامیتی و بپار له سه‌ردانی و ودرکرتنی
نهندام وبه‌شدار بوده‌کان.

۷- دستیستانکردنی نه و کمه‌هی نوتنه‌رايه‌تی سهندیکا ددکات له‌لیژن
رسمیه‌کان و جیکه‌ی تردا.

۸- پیشکشکردنی پیشنيار بز هموارکردنی یاساکان سه‌باره‌ت به پیشه‌ی
جیولوجی.

۹- همواله کردنی نه و کیشه و سکالا‌بانه‌ی که بوی دیت به لیژن تایله‌نم‌نده‌کان.

۱۰- دامهزراندنی لقه‌کانی سهندیکا له پاریزکاکاندا.

۱۱- پیکهینانی لیژن لاهه‌کیه‌کان بز نهنجامدانی ممه‌سته‌کانی سهندیکا.

۱۲- به ک لاهکردنه‌ودی دست له کارکیشانه‌ودی نه قیب یان هه‌رکام له نهندامانی
سهندیکا او لیژن‌کانی.

۱۳- دامهزراندنی نوتنه‌رکانی سهندیکا له پاریزکا او قه‌زایانه‌ی که‌لقیان تیدا
تبیه.

۱۴- دستیستانکردنی چاودیبری ژمیرپاری بز نهنجامدانی ووردیبینی سالانه.

۱۵- ریکخستنی کاغه‌زه‌کانی هلیزاردن و به‌لکه‌نامه‌کانی دیکه و
سه‌رپه‌رشتیکردنی پرؤسنه‌ی هلیزاردن.

۱۶- درهینانی رینمایی کونجاو له‌که‌ل نه م یاسا و نیزامانه‌ی به‌گویره‌یان ده‌چوود
به‌مه‌بستی ناسانکردنی پیاده‌کردنی.

۱۷- بپاردان له‌سمر خاوه‌نداریتی پاره‌ه مولک (عقار) و رذای بون له‌سمر
قه‌بولکردنی به‌خشش و پیدان.

۱۸- مافی قه‌رزکردن و به‌قهرزدان و پیشکشکردنی هاوکاری يه داراییه‌کان.

۱۹- دامهزراندن و به‌ربوه‌بردنی یانه‌کانی جیولوجیان به‌گویره‌ی یاسای کوئمه‌له‌کان
و نه و سیسته‌مانه‌ی که تایله‌تن به‌و.

۲- پیمانی (تحویل) هندیک لهدسه لاته کانی به لیژنه کانی لقه کان و نوینه ره کانی سهندیکا له پارتیکاوه قه زاکاندا.

ماددهی پائزده‌یهم:

نه قیب نه دهسه لاتانه خوارده‌ی همه‌یه:

۱- سهندیکایه‌تی کویوونه‌ود کانی دهسته‌ی کشتی و نه خجومه‌نی سهندیکا دهکات.

۲- نوینه رایه‌تی کردنی نه قابه له هه‌مرو مامه‌له کان له بواره کانی قه زایی (المراجع القضائیه) و دهسته ره‌سمییه کان و نیمچه ره‌سمییه کان و نه‌هلییه کان و راستاندی مامه‌له بو لکه‌نامه تایه‌ته کانی سهندیکا و بوی همه‌یه هندیک له دهسه لاتانه ببه‌خشیت به‌یکیک له نهندامه کانی نه خجومه‌نی سهندیکا.

۳- پشتکیری کردنی نهندامانی سهندیکا بو مه‌بسته کانی که فالدت.

ماددهی شانزده‌یهم:

۱- نه‌گهر نه قیب به‌هه‌ر هوقه ک بین شوینه کمی چوّل بوو، جیتکرده‌که‌ی شوینی ده‌کرتیه‌وه بو نه و ماویده‌ی که بیتیسته‌وه، نه‌گهر شوینی جیتکری نه قیب چوّل بوو، سکرتیر شوینی نه قیب ده‌کرتیه‌وه.

۲- نه‌گهر شوینی پایه‌ی نه قیب و جیتکرده‌کمی چوّل بوو نه‌وا به‌یکیک له نهندامه نه‌سلییه کان له‌ریکای هله‌لزاردنی نه‌تینیه‌وه جیتکای ده‌گرتیمه‌وه. نه خجومه‌من ده‌بئ دهسته‌ی گشتی با نکه‌یش بکات بو کویوونه‌ودیه کی ناناسایی له‌ماوه‌یه ک که له‌دوو مانگ زیاتر نه‌بیت به‌مه‌بستی هله‌لزاردنی نه قیب و جیتکرده‌که‌ی بو نه و ماویده‌ی که ماواده‌وه به‌مه‌رجیک له‌شهش مانگ که‌متر نه‌بن.

ماددهی هفده‌یهم:

لیژنه‌ی بهزه‌فتی له سئ نهندامی نه‌سلی و دوو نهندامی یه‌دگ پیک دی که دهسته‌ی گشتی هله‌لیان ده‌بزیری.

ماددهی هم‌ده‌یهم:

حوكمه‌کانی یاسای بهزه‌فتی فه‌رمانبه‌رانی دهوله‌ت له‌لاین لیژنه‌ی بهزه‌فتیه‌وه ده‌سه‌پیتدریت.

ماددهی نوزده‌یهم:

لیژنه‌ی بهزه‌فتی بوی همه‌یه هه‌ر کام لدم سزايانه خوارده ده‌ربکات:

۱- سه‌رنج راکیشان.

۲- نیزیار.

۳- قه‌ده‌غه کردنی دهست دانه پیشه بو ماوه‌ی شهش مانگ.

ماددهی بیسته‌یهم:

بریاره‌کانی لیژنه‌ی بهزه‌فتی شیاوی تانه لیدانن له‌لاین دادگای پیداچوونه‌وه (غییزای) هه‌ریمه‌وه له ماویدی پائزه رۆژ له میترووی ناکادر کردنوه به بریاره‌که‌و بریاری دادکاش بنبر ده‌بیت.

ماددهی بیست و یه کم:

- ۱- کاروباری لقه کانی نه قابه له لایمن لقه کمه و له پاریزگا کان به ریوه ده چیت.
- ۲- لیژنه لق پیک دیت له سه رؤک و چوار نهندام که نهندامانی لق هلیاند بثیرن و هلبرزاردن که به دنکدانی نهیتی دهیت و هر سی سال جارتک و لیژنه که له نیتو نهندامانی دا جینکریک بو سه رؤک و سکرتیریک هلدده بثیریت.
- ۳- له کوپونه و کشتیه کانی نهندامانی لقدا هه مان پرسه هی تاییهت به دهسته هی کشتی په بیهودی دهکریت که له ماددهی ده بهمی نهم یاسایه دا ناشکر اکرا و ده سه لاتی هه یه نیستقاله سه رؤکی لیژنه لق و نهندامه کانی قبول بکات و نیقاله میان بکات و جیکرده که یان هلبرزاریت بو ماوهی خوله کمه و هرودها پر کردنده نه و شوتانه که به تال دهین له لیژنه که.

ماددهی بیست و دووهم:

لیژنه لق نهم ده سه لاتانه هه یه:

- ۱- جیبه جن کردنی بریار له سه در او ه کانی دهسته کشته و نهنجو و مهمن سهندیکا.
- ۲- دامه زراندنی به رد هسته کان (مستخدمی) له لق و دیاری کردنی کریکاران.
- ۳- هلبرزاردنی نه و که سه نو تینه رایه تی سهندیکا ده کات له لیژنه رسما میه کاندا.
- ۴- پیشکه شکردنی پیش نیارو راسپاردادی تاییهت به کاروباری لق بو نهنجو و مهمن تا بریاری له باره و بد ریت.
- ۵- سه رفکردنی خه رجی پیتویست بو کاروباری لق له دو و توی بو زدجه که یدا.
- ۶- پیکه هینانی لیژنه لاؤکی بو جیبه جن کردنی مه بسته کانی سهندیکا.
- ۷- (کاریتکردن) ای نه و ده سه لاتانه که نهنجو و مهمن سهندیکا پی ده بخشیت به کویره نهم یاسایه.

ماددهی بیست و سق یه م:

دارایی سهندیکا له مانه هی خواره وه پیک دیت:

- ۱- پاره هی نهندامیتی و به شداری سالانه.
- ۲- به خشی پیشکه شکر او له لایمن لایمنه رسما می و ناره سه میه کانه وه.
- ۳- به خشین و پیدانی پیشکه شکر او له لایمن نهندامه کان و خله لکی ترده وه.
- ۴- دست کم و تی نه و ناهنگانه بقو به رز دهندی سهندیکا سازده کرین.
- ۵- قازانجی چا په مه نیه کانی سهندیکا.
- ۶- قازانجی نه و پر قزانه سهندیا ددیمه وی داییمه زرینتی یان پی هلدده ستیت.
- ۷- کری پشتکیری کردنی فه رمانه بری سهندیکا و شه هادانه نهنجو و مهمن دریده کات.

ماددهی بیست و چواره م:

پیتویسته له سه ره فه رمانگه رسما و نیم چمه رسما میه کان و تینه یه که له فرمانی دامه زراندنی جیولوجی له لای خوبان بدنه سهندیکا.

ماددهی بیست و پنجم:

نهندامی لیترنیه نهنجوومهنهن بان لیترنیه لق نهکمهر بهبئ عوززی رهوا له ستي دانيشتنی يهك لهدواي بهك يان پينچ دانيشتنی پهرت و بلاودا غائب برو نهه کاته بهدادست له کارکيشراوه دادهندريت.

ماددهی بیست و ششم:

كار به هيچ دهقتک ناکريت که هاودز بيت له كهل حوكمه کانى نهه ياسايهدا.

ماددهی بیست و هفتم:

دبيت و دزيره تاييه نهنده کان حوكمه کانى نهه ياسايه جيبيه جي بکهن.

ماددهی بیست و هشتم:

نهه ياسايه له رۆزى دهرهينانبيه وه جيبيه جي دهكرى و له رۆزانمهه رهسمىش بلاو دهگريتهوه.

جوهر نامق سالم سەرۆکى نەنجوومەنى نىشتمانىي كوردىستانى عىراق

ھۆيە پېيوىستەكان

نهو جولانه وه ئازادي خوازييەي که سەرۆكى نەمر مستەفا بارزانى پېشىردو اىيەتى كرد، ناماڭىي نەوه بۇو کە مافە کانى كەلى كورد له كوردىستانى عىراقدا بەھەممو چىن و توپىزه كۆمەلایەتىيە كانىيە و بەدادست بەھىتىن، لەبەر گرنگى سەندىكاي پىشەيى و پېيوىستى دامەزراندى بۇ نەوهى ئاستى پىشەيى له هەرىم بخاتە سەر پى و له كەل پەرسەندنى زىياريدا بىۋ او دەستكە و تە رەواكانى بپارىزى پېيوىستى كرد كە ياساى سەندىكاي جيۆلوجيان له هەرىمدا ياساكارى بکريت.